

Корекційна робота з підлітками, що мають епізодичний досвід вживання алкоголю

Токарська Т. О.

*магістрантка ННІ психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: tetiana.tokarska@ukr.net*

Васильченко О. М.

*доктор психологічних наук, доцент,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: vasy14enko.olha@gmail.com,
ORCID: 0000-0002-0716-3430*

В умовах соціальної напруженості, властивих сьогоденню, особливого значення набуває проблема попередження різних видів девіантної поведінки підростаючого покоління, зокрема, схильності осіб підліткового віку до адиктивної поведінки, вживання алкоголю.

Актуальність вивчення проблеми адиктивної поведінки в підлітковому віці зумовлюється стресогенністю ситуацій життя підлітка, яка впроваджує власну діяльність у системі взаємостосунків психологічної допомоги. Збільшення специфічних адаптаційних труднощів в різних формах прояву адиктивної поведінки підлітків зумовлює необхідність дослідження психологічних чинників адиктивної поведінки в підлітковому віці та ефективних систем психопрофілактики та психокорекції, саме у процесі вияву психологічної специфіки адиктивної поведінки вживання алкоголю.

В силу безперервного зростання алкоголізму в нашій країні профілактика ранньої алкоголізації в молодіжному середовищі стає одним з найважливіших завдань нашого суспільства, оскільки у багатьох молодих людей вживання напоїв, що містять алкоголь, асоціюється з найбільш прийнятною формою проведення дозвілля. Причин такого становища досить багато. Серед основних чинників, що визначають ранню алкоголізацію, виділяють соціальні та сімейні. Говорячи про соціальні фактори, необхідно відзначити, що велике значення в залученні підлітків до алкоголю відводиться телебаченню, рекламі та іншим джерелам інформації.

Застосування своєчасних методів психопрофілактики та психокорекції в питанні вивчення адиктивної поведінки підлітків, а саме тих, що мають епізодичний досвід вживання алкоголю дозволить запобігти не тільки типовим віковим конфліктам та їх видозміненню в свідомості підлітків, але й сприяти соціальному та особистісному самовизначенню, це означає чітке уявлення про орієнтування і визначення місця в дорослому житті.

На думку багатьох вчених, які займалися цією проблематикою, адиктивна поведінка в підлітковому віці зумовлюється взаємним впливом негативних чинників соціального середовища та особистості самого підлітка. Відмічається, що для підлітків із досвідом вживання алкоголю характерний низький рівень адаптованості та розвитку пізнавальних і суспільних інтересів [1].

Залежна поведінка представляє собою складний феномен та є сутністю процесу розвитку і становлення особистості. Адиктивна (залежна) поведінка характеризується прагненням до відходу від реальності шляхом штучної зміни свого психічного стану за допомогою прийому деяких речовин або постійною фіксацією уваги на певних видах

діяльності, що спрямована на розвиток і підтримку інтенсивних емоцій [2].

З усього цього можна зробити висновки про те, що адиктивна поведінка-це одна з форм девіантної поведінки, при якій людина йде від реальності шляхом зміни свого психічного стану. До того ж помітно, що налічується багато видів адиктивної поведінки. Кожна залежність в тій чи іншій мірі прояву може перетікати з однієї в іншу або заміщатися. Тому обов'язково варто розглядати залежну поведінку не окремо за видами, а всі види разом. Обов'язково потрібно детально опрацьовувати звільнення від залежної поведінки у людини і її самоконтроль над ситуацією, щоб не заміщати колишню потребу з будь-якою іншою.

Специфікою залежної поведінки виступає її дослідження, як у розрізі взаємообумовленості та взаємозв'язку з процесом соціалізації, так і у визначенні її як психологічного стану та взаємодії структурних аспектів особистості. Вітчизняні дослідження сконцентровані на виділенні специфіки взаємообумовленості процесів адаптації та соціалізації на встановлення внутрішніх аспектів з позиції самооцінки та виділенні соціального фактора. Зарубіжні дослідження фокусуються на встановленні психологічної норми, яка є важливою саме для процесу соціалізації та на визначення певних аспектів і динамічних чинників самовдосконалення.

Підлітки мають визначатися у системі моральних цінностей, принципів, норм і правил поведінки, формувати професійні мотиви та мотиви до встановлення інтимних стосунків, в них усвідомлюється позиція особистості в соціумі та її статусне положення. Водночас, при виникненні та проявах залежної поведінки у підлітка можуть виникати деформації у особистісному та професійному зростанні, порушення у фізичному й психічному здоров'ї.

Більшість підлітків мають загальні уявлення про залежну поведінку, її прояви; залежна поведінка в підлітковому віці може стати наслідком самолікування та наявності людей з залежною поведінкою в родині; молоді люди з проявами залежної поведінки відчують тиск суспільства; високий рівень юнацької невротизації проявляється в труднощах, які виникають під час спілкування; залежні підлітки проявляють емоційну збудженість, в результаті якої з'являються негативні переживання (тривожність, напруженість, хвилювання, розгубленість, роздратованість); застосування фізичної сили, використання непорядкованих проявів ярості (крик, тупання, висловлювання негативних почуттів через вербальне звертання) демонструють більшість осіб із залежною поведінкою; рівень самооцінки впливає на виникнення залежної поведінки в підлітковому віці.

Важливу роль для ефективного лікування і запобігання шкідливих наслідків алкоголізму в підлітковому віці грає профілактична робота.

На сьогоднішній день існує кілька видів профілактики:

- первинна профілактика (превенція) спрямована на запобігання вживання алкоголю, орієнтована на роботу з тією частиною населення, які ще не знайомі з дією алкоголю;
- вторинна профілактика спрямована вже безпосередньо на групу ризику з метою раннього виявлення вживання алкоголю і допомогу потенційним алкоголікам, наркоманам і т. д.;
- третинна профілактика спрямована на надання допомоги тим, хто вже страждає алкоголізмом з метою попередження подальшого розпаду особистості і підтримання дієздатності індивідуума.

Отже, проблема залежної поведінки у підлітків, що мають епізодичний досвід вживання алкоголю-проблема комплексна і її рішення може дати позитивний результат тільки за умови, що її реалізація буде здійснюватися зусиллями всіх суб'єктів діяльності.

Ключові слова: адиктивна поведінка, адиктивної поведінки підлітків, методи психопрофілактики та психокорекції, підлітки.

Список використаних джерел

1. Приймак Ю. Д. *Деадаптивна поведінка учнівської молоді як соціально-психологічна проблема. Педагогічний пошук. 2017. № 4. С. 28-30.*
2. Максименко С. Д., Прокоф'єва О. О., Царькова О. В., Кочкурова О. В. *Практикум із групової психокорекції: уч. посіб. Мелітополь: Люкс, 2015. 414 с.*